פרשת במדבר

א. די ערשטע מצוה פון ספר במדבר איז: שאו את ראש כל עדת בני ישראל, מען זאל ציילן די אידן. און צוליב דעם וועלט דער גאנצער חומש אנגערופן אין גמרא[1] מיטן נאמען פקודים.

מנין (צאל) איז א זאך וואס איז ניט פארבונדן און ווייזט אינגאנצן ניט אן אויף דעם תוכן פון דער זאך וואס וועלט געציילט, ווארום אין מנין ציילט מען אלעמען גלייך, אן קיין אונטערשייד פון א גרעסערן מיט א קלענערן אין כמות אדער אין איכות. דער גרעסערער פארנעמט אין מנין ניט מער ווי איין צאל, און דער קלענערער ניט ווייניקער ווי איין צאל. מנין ווייזט גאר ניט אן אויף דער חשיבות פון דער זאך.

אויך דער תנאי פון בן עשרים, וואס די אלע וועלכע זיינען ארויין אין דעם מנין האבן געמוזט אלט זיין צוואנציק יאר, איז ניט קיין ענין וואס קומט דורך השתדלות און עבודה, דאס איז ניט פארבונדן מיטן מהות פון מענטשן און קומט ממילא מיט דער צייט, ומחוסר זמן לאו כמחוסר מעשה.

הייבט ווי באלד אז דאס איז אן אויסערלעכע זאך, וואס האט גאר ניט צו טאן מיט תוכן און חשיבות, איז ניט פארשטאנדיק, ווי קומט עס טאקע אז דאס זאל זיין די ערשטע און גרונט מצוה פון דעם חומש, ביז, אז דער גאנצער חומש וועלט אנגערופן ספר הפקודים?

1) סוטה לו, ב.

ב. דער דין איז, אז דבר שבמנין לא בטל[2]. ווייל ווען מען ציילט א זאך, ווייזט עס אויף דער חשיבות פון איר מין. מצד דער חשיבות פון דעם מין ציילט מען יעדן איינצלנעם באזונדער. קומט אויס, אז כאטש מנין דריקט ניט אויס דעם תוכן און חשיבות פון יעדן פרט לגבי דעם צווייטן פרט, דריקט ער אבער אויס די חשיבות פון דעם גאנצן מין לגבי אנדערע מינים.

אין פלוג איז אבער די דערקלערונג נאך ניט געגנוג. אמת טאקע אז פון דעם מנין פארשטייען מיר די חשיבות פון דעם גאנצן מין, דער מנין דא איז דאך אבער ניט מער ווי א סימן און הוראה אויף דער חשיבות און ניט א סיבה — ניט אז מצד דעם מנין וועלט די חשיבות.

דערמיט איז אויך פארשטאנדיק דער חילוק[3] פון את שדרכו לימנות (א זאך וואס וועלט שטענדיק פאר־קויפט אויפן צאל) און כל שדרכו לימנות (א זאך וואס וועלט פאר־קויפט אויפן צאל, אבער ניט אלע־מאל). אויב די מעלה אין דבר שבמנין וואלט געווען דאס אליין וואס מען ציילט עס, דארף דאך ניט זיין קיין נפקא מינה פון „את" און „כל". וואס איז נוגע ווי עס איז אלעמאל, דעם מאל האט מען דאך די זאך געציילט, דארף זי ניט בטל ווערן. איז דאך א ראי' אז די מעלה איז

2) ערלה פרק ג משנה ז. ביצה ג, ב. ושם נסמן. יורה דעה סימן קי.
3) דארט.

אין דער זאַך וואָס זי איז בעצם אַ דבר חשוב, און דער מנין איז מער ניט ווי אַ סימן אויף חשיבות. דערפאַר, בשעת אַ זאַך ווערט אַמאָל געציילט אָדער אַמאָל ניט, האָלט ר' יוחנן (און אַזוי איז די הלכה) אַז דאָס ווערט יאָ בטל, ווייל די זאַך אַליין האָט ניט געניג חשיבות.

קומט דאָך אויס, אַז דער גאַנצער ענין פון מנין, איז אַן ענין חיצוני בלבד, היינט ווי קומט עס אַז מצות המנין איז אַזוי יסודות'דיק, ביז אַז דער גאַנצער ספר הייסט על שם המנין — חומש הפקודים?

ג. אָלע ענינים, ובפרט תורה ומצוות, זיינען ניט קיין צופעליקע חס ושלום, נאָר בהשגחה פרטית. וואָס דערפון איז מוכרח אַז אויך אַ סימן פון אַ זאַך, האָט אַ שייכות צו דער זאַך אַליין[4].

און אַזוי איז אויך אין מנין. פון דעם גופא וואָס מנין איז אַ סימן אויף חשיבות, מוז מען זאָגן, אַז אויך ער אַליין איז אַן ענין פון חשיבות.

דאָס וואָס מען האָט גערעדט פרי־ער אַז מנין איז ניט קיין ענין פון חשיבות, דאָס איז ווי מצד עצמו, ווען ער איז ניט פאַרבונדן מיט אַ דבר חשוב, בשעת אָבער דער מנין איז פאַרבונדן מיט אַ דבר חשוב, ווערט די חשיבות פון דער זאַך בעצם נמשך אויך אין דעם מנין, אַז אין מנין געפינט זיך די חשיבות פון דער זאַך. נאָר ווי די חשיבות קומט אין דעם מנין, איז די חשיבות ניט מער ווי אַ חיצוניות'דיקע.

4) ראה לקו"ש ח"א ע' 222 ואילך.

לויט דעם וועט מען פאַרשטיין וואָס גאַנץ ספר במדבר ווערט אָנגערופן חומש הפקודים, ווייל כאָטש אַז מצד עצמו איז מנין ניט קיין חשיבות, וויבאַלד אָבער אַז אין דעם מנין דריקט זיך אויס די חשיבות פון דער זאַך, איז שוין רעכט וואָס דער גאַנצער ספר ווערט גערופן על שם המנין, חומש הפקודים.

ד. דאָס גופא דאַרף מען אָבער פאַרשטיין: וויבאַלד אַז מנין מצד עצמו איז אַן ענין חיצוני וואָס איז אינגאַנצן ניט פאַרבונדן מיטן תוכן פון דער זאַך, איז מיט וואָס איז ער אַ כלי, אַז אין אים זאָל זיך אויס־דריקן תוכן און חשיבות?

דאָס וואָלט געווען אַ קשיא, ווען כמות און איכות וואָלטן געווען צוויי באַזונדערע זאַכן. דעמאָלט קען חשי־בות (איכות) זיך ניט אויסדריקן אין מנין (כמות). דאָ רעדט זיך אָבער וועגן אידן און זייערע ענינים — וואָס זיי זיינען גוי אחד בארץ, כפי־רוש כ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע[5], אַז אויך בארץ, אין ענינים ארציים, דב־רים גשמיים וחומרים, מאַכן זיי אחד, זיי פאַרבינדן כמות מיט איכות, קען זיך ביי זיי אויסדריקן איכות אויך אין כמות.

ה. מצד דער שייכות פון כמות מיט איכות זעען מיר אויך, אַז בשעת עס קומט צו אין כמות, קען אויך צוקומען דורך דעם אין איכות[6].

5) היום יום כז אלול ה'תש"ג. און זע אגרת הקדש סימן ט.

6) דאָס וועט זיין בעסער פאַרשטאַנדיק על פי הענין דחצי שיעור אסור מן התורה משום דחזי לאצטרופי (יומא עד, א) ואכ"מ.

דער דין איז, ווען עס זיינען פאַראַן עשרה מישראל, איז קיין נפקא מינה ניט וואָס די איכות פון די צען איז, אויב נאָר אין כמות זיינען זיי צען, איז דאָרט שורה די שכינה, אכל בי עשרה שכינתא שריא [7]) און מען קען זאָגן אַ דבר שבקדושה, וואָס דאָס איז אַ הוספה אין איכות.

ענלעך דערצו איז דער דין לגבי זימון, בשעת עס זיינען פאַראַן דריי אידן זיינען זיי מחויב בזימון. בשעת עס זיינען פאַראַן צען, דאַרף מען זאָגן אלקינו. און עס זיינען אויך דאָ דיעות אין משנה [8]), אַז ביי הונדערט זאָל מען זאָגן ה' אלקינו, וכו'. מצד דעם שינוי אין כמות — ווערט נשתנה אויך די איכות. ווייל כמות מיט איכות זיינען פאַרבונדן, און אין כמות שטייט איכות.

ו. אַזוי איז אויך בענין קיום המצוות. העוסק במצוה פטור מן המצוה [9]), אויב ער איז זיך עוסק אין וועלכע מצוה עס זאָל ניט זיין איז ער פטור אַפילו פון אַ גרויסער מצוה, ווי דער לשון [10]): קלות שבקלות וחמורות שבחמורות שווין.

נאָך מער: העוסק במצוה איז פטור בשעת מעשה אויך פון תלמוד תורה, הגם אַז מצוות לגבי תורה זיינען כגוף לגבי נפש [11]), און ווי אברים לגבי הדם הוא הנפש שבאברים [12]), וואָס דאָס איז בדוגמת כמות לגבי איכות, פונדעסטוועגן בשעת ער איז עוסק אַפילו במצוה קלה, פטר"ט דאָס אים בשעת מעשה פון תלמוד תורה, ווייל ווי געזאָגט, אין כמות אַליין שטייט איכות.

ז. אַזוי געפינען מיר אויך ביי מתן תורה, ביי מתן תורה האָבן גע־מוזט זיין ששים רבוא. אויב עס וואָלט געווען חסר אחד, אַפילו ווען דער אחד וואָלט געווען דער פחות פון שבט דן, וואָלט דער אויבערשטער חס ושלום די תורה צו אידן ניט געגעבן [13]) אַפילו צו דעם גדול שבגדולים, ווייל עס וואָלט געפעלט אין דער כמות פון ששים רבוא. ועל דרך ברכת חכם הרזים צו וועלכער עס מוז זיין די כמות פון ששים רבוא דוקא [14]).

ח. דער ענין פון פקודים אין ספר במדבר, איז דאָך אויך פאַרבונדן מיט דעם ענין פון די דגלים. וועגן דגלים דערציילט דער מדרש [15]) אַז בשעת מתן תורה, האָבן די אידן געזען די מרכבה און מחנות המלאכים, עשויים דגלים דגלים, התחילו מתאוים לדגלים, האָט דער אויבערשטער געזאָגט צו משה'ן, לך עשה אותם דגלים כמו שנתאוו.

איז אַזוי ווי ביי מתן תורה האָט געמוזט זיין דער מספר פון ששים רבוא דוקא, אַזוי אויך ביי די דגלים, וואָס האָבן זיך געגנומען פון מתן תורה, האָט געמוזט זיין דער

7) סנהדרין לט, א.
8) ברכות מט, ב.
9) סוכה כה, א. סוטה מד, ב.
10) ילקוט שמעוני נ"ך רמז תתקלו.
11) זע תניא פרק כג.
12) לקוטי תורה במדבר יג, א.

13) מכילתא יתרו פ"ג. ילקוט שמעוני רמז רפ.
14) ברכות נח, א. און דאָרט אין פירוש רש"י.
15) במדבר רבה פרשה ב, ג.

מספר וועלכן מען האָט דערביי גע־ דאַרפט האָבן, וכמאמר רז"ל [16]) אַז דער מספר פון דגל מחנה יהודה איז ווי דער מספר המלאכים שבמחנה מיכאל וכו'. און דורך דער כמות דוקא — האָט זיך אויפגעטאָן די איכות.

ט. די הוראה פון דעם איז:

עס איז איצט אַ צייט וואָס די כמות איז מער נוגע ווי די איכות. במילא דאַרף מען איצטער זען אַריינ־ ברענגען וואָס מער אידן בדגלי ומח־ נה ישראל, ניט קוקנדיק אויף זייער מצב אין איכות, און ווען עס וועט צוקומען אין כמות וועט במילא סוף סוף צוקומען אויך אין איכות.

בתחילה איז ניט אַזוי נוגע ווי טיף, איכות'דיק מען וועט אין זיי אויפטאָן. עס איז בעיקר נוגע דער עצם ענין וואָס מען וועט אַריינ־ ברענגען אידן אין מחנה ישראל, ווי דער אַלטער רבי איז מפרש [17]) דעם מאמר רז"ל אכל בי עשרה שכינתא שריא, אַז אויך ווען זיי זיינען זיך ניט עוסק בדברי תורה, וויבאַלד אַז עס געפינען זיך עשרה מישראל, איז שכינתא שריא. און אַזוי אויך אין דעם ענין: דאָס אַליין וואָס עס וועט זיין אַ גרעסערע כמות במחנה ישראל, וועט זיך אויפטאָן אויך אין איכות, און עס וועט זיך אויספירן די כוונה פון נתאוה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים.

י. מען דאַרף אָבער וויסן אַז — ומבשרך לא תתעלם. די הכנה צו מתן תורה איז ניט נאָר עבודה מיט דעם זולת נאָר אויך עבודה מיט זיך. עס שטייט דאָך אין מדרש [18]) אַז בשעת מתן תורה לא היו חרשים ולא סומים אָדער אַנדערע בעלי מו־ מים רחמנא לצלן, אַלע זיינען אויס־ געהיילט געוואָרן. מען דאַרף וויסן אַז קומען צו מתן תורה דאַרף מען מיט אַלע אברים גאַנצע, אַן קיינע מומים.

בנוגע דעם זולת, דאַרף מען זיך ניט אָפשרעקן וועגן די איכות בלתי רצוי'. מען דאַרף מקרב זיין יעדן אידן. ווי עס איז געווען ביי מתן תורה, ויחן לשון יחיד כולם כאחד. בנוגע צו זיך, אָבער, דאַרף מען וויסן דעם חשבון וואו מען האַלט. אויב עס איז דאָ אַ פגם, דאַרף מען אים מתקן זיין, מתקן זיין דעם חוש הראי', דעם חוש השמיעה וכו'.

(משיחת ש"פ במדבר, תשי"ד)

יא. אַיינער פון די ענינים פון די סדרות במדבר און נשא, איז דער געמיינזאַמער ענין — וועגן דעם משכן אין מדבר אוך וועגן די פליכטן וועל־ כע זיינען פאַרטיילט געוואָרן אין צו־ זאַמענהאַנג מיטן ברענגען דעם משכן פון אָרט צו אָרט.

דאָס אונטערשטרייכט, אַז אַפילו ווען אידן געפינען זיך אין אַ מדבר האָבן זיי דעם כוח אויפצושטעלן אַ מקום קדוש, אַ משכן, פאַר דער ג־טלעכער שכינה צו רוען צווישן אידן בכלל און אין יעדן אידן בפרט.

16) זהר חלק ג, קנד, א. ושם.
17) אגרת הקדש סימן כג.

18) במדבר רבה פ"ז, א. מכילתא יתרו פ"ט (געבראַכט אין רש"י שמות כ, טו). ילקוט שמעוני יתרו רמז ש.

פונקט ווי עס איז פאראן אַ מדבר אין אַ קערפערלעכן זין — אַ וויס־טעניש, וואו עס הערשן עקסטרעמע קלימאַטישע עלעמענטן און אַלערליי מזיקים, אזוי איז אויך פאראן אַ גייסטיקער מדבר, וואו עס הערשן די שעדלעכסטע גייסטיקע אידייען, און דאָס קען אויך זיין אין לאַנד וואָס איז אין גשמיות אַ בליענדי־קער גאָרטן.

לערנט אונז די תורה הקדושה, אַז געפינענדיק זיך אין אַ גייסטיקן מד־בר, קען מען, ובמילא — דאַרף מען און מוז מען אויפשטעלן אַ מקדש, טראָגן עס און גיין פאראויס אין די ג־טלעכע שכינה טריט, ביז מען קומט צו דער ג־ט־געבענטשטער הייַ־ליקער לאַנד, צו דער אמת'ער און פולער גאולה על ידי משיח צדקנו.

יב. דאָס איז אַן אַנווייזונג פאַר אַלע אידן, אַבער באַזונדער פאַר אי־דישע פרויען, וואָרום עס איז דאָך באַוואוסט, אַז ביים בויען דעם משכן האָבן זיך די פרויען אָפּגערופן די ערשטע, נאָך פריער פאַר די מענער.

אין דעם גייסטיקן מדבר פון גע־וויסע קרייזן וואָס עס הערשט ביי זיי אַ וויסטעניש און פוסטקייט אין אידישקייט בכלל, שוין אָפּגערעדט פון חסידישן סדר לעבן בפרט, האָבן פרויען דעם גרויסן און אייביקן זכות צו זיין צווישן די ערשטע אין אויפ־שטעלן אַ משכן לו יתברך.

ספעציעל דאַרף מען געדענקען די נויטוועניקייט אָפּצוגעבן זיך אויך מיט די גאָר יונגע קינדערלעך, וואָ־רום, ווי מען זעט באַשיינפערלעך, אַז מען הויבט אָן דערציען אַ קינד אין אַ געוויסער ריכטונג פון גאַנץ פרי אָן — איז מען געזיכערט מיט פיל מער הצלחה און מיט גרעסערע און בעסערע פירות.

(אויסצוג פון אַ בריף צו נשי ובנות חב"ד, מוצש"ק במדבר, תש"ז)

יג. היום הוא — שבת מברכים החודש בו זמן מתן תורתנו, ובמילא — גם התחלת ההכנה למתן התורה וקבלת התורה.

ההכנה והכלי למתן התורה — הם השלום והאחדות. וכדרשת רז"ל במכילתא הובא בפירש"י[18]: ויחן שם ישראל, כאיש אחד בלב אחד. וביל־קוט: בקש הקב"ה ליתן תורה ליש־ראל בשעה שיצאו ממצרים והיו חלו־קים אלו על אלו כו', כשבאו לסיני הושוו כולם אגודה אחת כו' אמר הקב"ה התורה כולה שלום ולמי אני נותנה לאומה שהיא אוהבת שלום.

השלום והאחדות דהכנה למתן תו־רה צריכים להיות בעניני תורה ומצ־ות, וכלשון הכתוב: ויחן שם ישראל (ל' יחיד, באחדות. ובמה ובשביל מה —) נגד ההר[19]) (ועניינו[20]), התורה ומצותי').

ואף שעל ידי השלום יכולים לפ־עול מה שרוצים, וכמו שנאמר חבור עצבים אפרים הנח לו, וכדרז"ל[21] ע"פ זה, וכמו שע"י שהי' — שפה אחת ודברים אחדים, הרי — לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות,

---

18) יתרו יט, ב.

19) זע רשב"ם שם: נגד ההר, הגזכר למעלה, תעבדון את האלקים על ההר הזה.

20) זע שמות רבה פ"ב, ד. ופנ"א, ח — שמפרש כל השמות של ההר — בתורה ומצוות.

21) בראשית רבה פל"ח, און זע אויך אין זהר ס"פ נח.

הנה מלבד שאז השלום אין לו קיום, הרי לא זו הדרך להכריח, כביכול ההשפעות מלמעלה, ובפרט כשהמבוקש הוא מתן התורה והקב"ה כביכול, אנא נפשי כתבית יהבית[22], פנימיות ולא מקיף[23], אשר זה אי אפשר כי אם ע"י שהנשמות מושרשות בעצמות — וכמבואר בענין במי נמלך בנשמותיהם של צדיקים — הרי צ"ל האחדות בענין של תומ"צ, היינו שהתנועה שלו באהבת ישראל תתבטא ביחוד בהשתדלותו לקרבם לתורה.

ועל שלפועל באתי:

בהימים אשר מעתה ועד חג השבועות בבקר — זמן מתן תורה דכללות השנה (נוסף על ענין מתן התורה שבכל יום בפרט, וכל' הברכה[24] נותן התורה — ל' הווה) — ובפרט בזמן שמקהילים קהלות — בימי השבת —

צריך להודיע לבאר ולהסביר לאיש ולאשה הישראלים שהשפעתו עליהם, אשר בזמן זה ביחוד חובתם וזכותם להשתדל ביתר שאת ויתר עז בהענין דאהבת ישראל (נוסף על החיוב והזכות שבזה בכל יום בפרט. וידוע מש"כ רבנו[25] בסידורו, שתיקנו לכל, ושווה הוא לכל נפש: נכון לומר קודם התפלה הריני מקבל עלי מ"ע של ואהבת לרעך כמוך).

להסביר את הנ"ל איך שאהבת ישראל היא הכנה למתן תורה וקבלתה.

ולהודיע ולהסביר את מאמרו של רבנו הזקן „ואהבת לרעך כמוך הוא כלי לואהבת את הוי' אלקיך" — ונמצאו אהבת השם אהבת התורה ואהבת ישראל — כולא חד.

צריך לפרסם מאמר הרב המגיד[26] „דע מה למעלה ממך, פי' דע כל מה שלמעלה הכל הוא ממך", בכל אחד ואחד תלוי הדבר, וכמרז"ל[27] אשר יראה האדם את העולם שקול, ובפעולה אחת שלו יכול להכריעו אם לכף זכות או כו' — וכן בנידון דידן, הנה בפעולה אחת יכול להכריע ולפעול מתן התורה.

ובפרט בפעולה של שלום ואהבת ישראל, אשר הבעש"ט קבע זה לאחד מיסודות תורת החסידות[28], שעל ידי זה כוללם הוא עצמו עם הזולת ויוצא מגדר יחיד.

והוא הכנה לקבלת התורה, שכל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם[29], בעולם גדול ובעולם קטן — זה האדם, לעשות שלום בין הנברא והבורא[30].

כל אחד צריך לדבר ולפרסם את כהנ"ל, ובפרט — אלו הדורשים ונואמים ברבים במשך ימים האלו.

---

22) שבת קה, א ועל פי מש"כ בתניא פרק מז.

23) במש"כ לעיל יעויין תניא פרק לב. תורה אור ס"פ נח. תורת חיים ולקו"ת לג"פ שם (אוה"ת נח (כרך ג) תרסז, א. שם כרך ו, תתרסה, א ואילך).

24) לקוטי תורה דברים פא, ג. אויך דאָרט מו, ב.

25) ויעויין הלשון בפרי עץ חיים שער עולם העשי' פ"א. אין סידור האריז"ל.

26) אור תורה — אויף אגדות חז"ל קרוב לסופו (בהוצאת קה"ת — קיב, ב).

27) קדושין מ, ב. רמב"ם הלכות תשובה פרק ג הלכה ד.

28) זע שיחת ח"י אלול תש"א, ושיחת ב' אדר תש"ה.

29) רמב"ם סוף הלכות חנוכה. און זע אויך ספרי נשא ו, כו.

30) זע סנהדרין צט, ב. לקוטי תורה ס"פ מטות.

ואז יש להיות בטוחים, אשר, בתוך כלל ישראל, נזכה כולנו — כלשון ברכת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע — לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

(קטע מקוצר משיחת שמבה"ח סיון, תשי"ג)

יד. דעם טעם, וואס צו קבלת התורה פאדערט זיך די הקדמה פון אהבת ישראל, וועט מען פארשטיין מיט נאך א דערקלערונג, פארוואס צו מתן תורה האט געדארפט זיין דער מספר פון ששים רבוא, אלע גלייך, אן אונטערשייד פון איינעם מיטן צווייטן.

די פארשידנקייט פון איין איד מיט א צווייטן, איז נאר אין כחות פרטים. מצד עצם הנשמה זיינען אלע גלייך.

דערפאר זיינען בשעת מתן תורה, וואס דאן האט דער אויבערשטער כביכול פארבונדן זיין עצמות, אנכי, מיטן עצם פון אידן, און מצד העצם איז הנשמות מתאימות ואב אחד לכולנה [31]), — דערפאר זיינען געווען אלע ששים רבוא אידן גלייך.

לויט דעם וועט מען אויך פארשטיין דעם טעם, וואס די הכנה צו קבלת התורה איז אהבת ישראל, ווייל דורך וואס רופט מען ארויס די עצם הנשמה — דורך אהבת ישראל, ווי ווייטער דערקלערט.

טו. כ"ק מו"ח אדמו"ר האט אין בערגעזאגט א תורה פון בעש"ט וועגן דעם ענין פון אהבת ישראל אויך צו אנשים פשוטים:

תפלין דמארי עלמא מאי כתיב בהו, ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ [32]), אידן זיינען דעם אויבערשטנס תפלין. אין תפלין איז פאראן תפלין של יד און תפילין של ראש. ביידע זיינען א מצוה און מחוייב בברכה — צי איין ברכה צי צוויי, לויט די פארשידענע דעות — און הנחת תפילין של יד איז קודם להנחת תפילין של ראש. אזוי אויך אין תפילין דמארי עלמא, זיינען תפילין של יד — מארי עובדין טבין (אנשים פשוטים מקיימי מצוות) — קודם צו תפילין של ראש — מארי השגה (לומדים ויודעי תורה).

די תורה האט ארויסגערופן ביי א סך אידן אהבת ישראל אויך צו אנשים פשוטים, ווארום מארי עובדין טבין זיינען נאך העכער פון מארי השגה, ווי עס ווערט דערקלערט אין פיל ערטער, אז אין אנשים פשוטים ווערט נתגלה פשיטות העצמות.

טז. הרב הצדיק ר' זוסיא האט דערציילט [33]) דעם אלטן רביז"ן וואס ער האט געהערט פון זיין ברודער הרב הצדיק ר' אלימלך, אז ביי דעם מגיד זיינען געווען משמרות פון תלמידים וואס האבן אים משמש געווען. אמאל, אין מיין משמרה — דערציילט ר' אלימלך — האט מיר געזופן דער מגיד און געזאגט: הערסט, מלך, וואס מען זאגט אין מתיבתא דרקיע, אז אהבת ישראל איז, ליב האבן א רשע גמור אזוי ווי א צדיק גמור [34]).

דער ווארט פון מגיד איז אן אויפטו אויף דעם ווארט פון בעש"ט, דער בעש"ט האט געזעדט נאר וועגן

31) תניא פרק לב.
32) ברכות ו, א.
33) ספר השיחות קיץ ת"ש ע' 116.
34) להעיר מתומר דבורה פרק ב.

אנשים פשוטים. דער מגיד האָט אויפ־
געטאָן, אַז מען דאַרף האָלט האָבן
אויך אַ רשע גמור, און נאָך מער,
די אהבה צו אַ רשע גמור דאַרף
זיין די זעלבע ווי צו אַ צדיק גמור.

יז. דער אַלטער רבי זאָגט, אַז
אהבת ישראל איז למגדול ועד קטן,
אַן אהבה ווי ביי אחים ממש, וואָס
דאָס איז אַן אהבה עצמית[35]). און
דאָס מיינט ואהבת לרעך כמוך —
כמוך ממש. אַזוי ווי כמוך, אהבת
עצמו, איז דאָך אַן אהבה עצמית,
ניט מצד חשבונות, וואָס דערפאַר
איז דאָך על כל פשעים תכסה אהבה,
ד. ה. אַז אַפילו בשעת ער אַליין
אַנערקענט אַז דאָס זיינען פשעים (וואָ־
רום עס איז באופן כזה אַז אַפילו
מצד זיין אהבה קען ער זיך ניט נאָרן
און אייניריידן אַז דאָס זיינען ניט
קיין פשעים), פונדעסטוועגן תכסה
אהבה, ווייל די אהבה דערלאַנגט אין
אַזאַ טיפן אָרט אין נפש, וואָס די
פשעים רירן ניט אָן, אַזוי דאַרף זיין
אויך די אהבה לרעך.

— בכדי אָרויסצורופן די אהבה,
דאַרף מען טאָקע האָבן התבוננות
(כדלהלן). אָבער דורך התבוננות, קומט
מען צו צו אַן אהבה עצמית שלמעלה
מהשכל —

ווי אַזוי קען דאָס זיין, אַז די
אהבה צו אַ צוויטן זאָל זיין אַן
אהבה עצמית ווי צו זיך אַליין —
יענער איז דאָך פאָרט ניט ער?

זיינען אין דעם פאַראַן צוויי הסב־
רות:

א) אהבת ישראל, אהבת התורה און
אהבת ה' זיינען כולא חד. אהבת
ה', ביי אידן, איז דאָך אַן אהבה
עצמית, ווארום בנים אתם להי' אל־
קיכם, און אַ זון מיט זיין פאָטער זיי־
נען אַיין עצם, במילא איז אויך אהבת
ישראל, וואָס קומט מצד אהבת ה',
אוהב מה שהאהוב אוהב, אַן אהבה
עצמית[36]).

ב) נאָך טיפער: אַלע אידן זיינען
איין זאָך. עס איז אַיין עצם וואָס
קומט אַראָפּ אין יעדן פון די פאַר־
שידענע חלקים[37]), איז דאָך דאָס ניט
קיין אהבה צו יענעם נאָר צו זיך
אַליין.

יח. קען מען זאָגן בדרך אפשר
אַז אין דעם וואָרט פון אַלטן רבי'ן
איז דאָ אַן הוספה אויף דעם וואָרט
פון מגיד. דער וואָרט אַז מען דאַרף
ליב האָבן אַ רשע גמור אַזוי ווי
אַ צדיק גמור, איז נאָך אַלץ מצד
פאַרשטאַנד און אָפּגעמאַסטנקייט.

און די ראי' איז פון דעם אַליין
וואָס מען גייט אַריין אין חילוקי
דרגות און מען זאָגט אַז מען דאַרף
ליב האָבן אַזוי ווי אַ צדיק גמור.

אהבת כמוך אָבער איז ניט קיין
אָפּגעמאַסטענע, דאָס האָט ער ליב זיך
אַליין, זיין עצם. און אַזוי איז אויך
די אהבה פון אחים ממש.

יט. לויט דעם איז פאַרשטאַנדיק
די שייכות פון אהבת ישראל צו
מתן תורה, ווייל דורך אהבת ישר־
אל, ויחן כאיש אחד, אַן התחלקות,

35) זע תניא פרק לב.

36) קובץ מכתבים והגן תהלים זאָגן ע' 192. אג"ק שלו ח"ב ע' תקכד.

37) ראה לקמן ע' 435 ואילך.

רופט מען אַרויס די עצם הנשמה, (וואָס אַלע אידן זיינען אין עצם כנ"ל), און דורך דעם קען מען נע־מען כביכול דעם אנא נפשי — עצם פון דעם אויבערשטן, וואָס האָט זיך אָפגעגעבן — דורך תורה — צו דעם עצם פון אידן.

(משיחת חג־ה־ש, תש"ג)

חג השבועות

א. מתן תורה איז געווען אין חו־דש סיון, חודש השלישי. דערפון איז פאַרשטאַנדיק אַז תורה איז פאַרבונדן מיט „שלישי". וואָרום אויסער דעם וואָס אַלץ, ובפרט די ענינים פון תורה ומצוות, איז בהשגחה פרטית, געפינען מיר דעם פאַרבונד פון חודש השלישי מיט מתן תורה מפורש אין דברי רז"ל[1], אוריין תליתאי לעם תליתאי בירחא תליתאי.

איז ניט פאַרשטאַנדיק, וואָס איז די מעלה אין חודש „שלישי" דוקא, ובפרט אַז דער גאַנצער ענין פון תורה איז דאָך צו ממשיך און מגלה זיין אין וועלט דעם הוי' אחד, דורך תורה אחת, איז דאָך די מעלה פון תורה אין אחדות, ניט אין שלשה?

נאָך מער: די שייכות פון חודש השלישי איז בעיקר צו תורה, ווי דער לשון רז"ל, אוריין תליתאי כו' בירחא תליתאי.

מצוות זיינען געווען אויך פאַר מתן תורה, ווי די מצוות בני נח, מצות מילה און די מצוות שנצטוו במרה. און כאָטש זיי זיינען אַלע ניט גלייך אַפילו צו די זעלבע מצוות ווי זיי זיינען געגעבן געווארן בסיני[2], אָבער דער ענין פון מצוות בכלל על כל פנים איז געווען אויך פריער. דער עיקר אויפטו פון חג השבועות שבחו־דש השלישי איז געווען — מתן תורה.

די מעלה פון תורה אויף מצוות ווערט דערקלערט אין תניא[3], אַז דורך מצוות ווערט מען אַ מרכבה צו אלקות, וואָס מרכבה איז בטל צום רוכב, אָבער זי איז ניט איין זאָך מיטן רוכב; דורך תורה אָבער ווערט מען פאַראיינציקט ממש מיט דעם אויבערשטן.

לויט דעם איז נאָך מער ניט פאַר־שטאַנדיק, ווי קומט עס וואָס תורה דורך וועלכער מען ווערט איין זאָך מיטן אויבערשטן, איז געגעבן גע־ווארן בחודש השלישי דוקא?

ב. די דערקלערונג דערפון איז: דער תכלית איז טאַקע אחדות און ניט שניות חס ושלום. ווען אָבער איז די אחדות אַן אמת'ע און אויס־געפרואווטע אחדות, בעת מען ווייסט

1) שבת פח, א.

2) זע פירוש המשניות להרמב"ם חולין סוף פרק ז: ושים לבך על העיקר הגדול כו'.

3) פרק כג ובהערות הצמח צדק שם. און זע אויך דאָרט פרק ד ופרק ה.